

JUAN RULFO

CÂMPUL
ÎN FLĂCĂRI

Traducere din spaniolă de
ANDREI IONESCU și ILEANA SCIPIONE

CURTEA VECHÉ

CUPRINS

Ne-au dat pământ /	9
Colina cumetrelor /	17
Tare mai suntem săraci /	27
Bărbatul /	33
În zori /	45
Lupare /	53
Macario /	65
Câmpul în flăcări /	71
Zi-le să nu mă omoare! /	91
Luvina /	101
Noaptea în care l-au lăsat singur /	113
La granița de nord /	119
Adu-ți aminte /	129
N-auzi câinii lătrând? /	133
Ziua când toate s-au cutremurat /	139
<i>traducere de Ileana Scipione</i>	
Moștenirea Matildei Arcángel /	149
<i>traducere de Ileana Scipione</i>	
Anacleto Morones /	159

NE-AU DAT PĂMÂNT

După atâtea ore de mers fără să întâlnească nici umbră de copac, nici sămânță de copac, nici rădăcină de copac, nici de nimic, se aude lătratul câinilor.

Poți să crezi uneori, tot mergând pe drumul ăsta fără sfârșit, că nu ajungi nicăieri; că nu dai de nimic în partea cealaltă, la capătul acestui câmp brăzdat de crăpături și de albiile secate ale râurilor. Dar nu-i așa. Există ceva. Există un sat. Auzi cum latră câinii, simți în aer miros de fum, adulmecii miros de oameni și asta te face să prinzi puteri.

Dar satul e încă foarte departe. Numai vântul îl apropie.

Mergem întruna de la răsăritul soarelui. Și acum să tot fie patru după-amiază. Cineva se apropie de cer, își lungește gâtul spre locul unde atârna soarele și zice:

– Să tot fie patru după-amiază.

Acest cineva e Melitón. Împreună cu el, mergem Faustino, Esteban și cu mine. Suntem patru. Îi număr: doi înaintea, ceilalți doi în urmă. Mă uit înapoi și nu văd pe nimeni. Atunci îmi zic: „Suntem patru.“ Nu de mult, pe la unsprezece, eram peste douăzeci; dar încet-încet grupul

nostru s-a tot împutinat, până ce n-a mai rămas decât acest pumn de oameni care suntem noi.

Faustino zice:

– S-ar putea să plouă.

Ridicăm cu toții ochii și privim un nor negru și greu care trece pe deasupra capetelor noastre. Și gândim: „S-ar putea să plouă.“

Nu spunem ce gândim. De mult ne-a trecut cheful de vorbă. Ne-a trecut odată cu arșița. În altă parte te-ai întinde la vorbă cu dragă inimă, dar aici nu-i ușor deloc. Dacă pălăvrăgești aici, ți se încing cuvintele în gură de arșița de afară și se usucă pe limbă până ce-ți taie respirația. Așa se petrec lucrurile aici. De-aia n-are nimeni chef de vorbă.

O picătură mare, grea, cade făcând gaură în pământ și lăsând o băltoacă minusculă, ca de scuipat. Una singură. Așteptăm să mai cadă altele și le cătăm cu ochii întorși spre cer. Dar nu mai cade niciuna. Nu plouă. Acum, dacă te uiți la cer, vezi norul de ploaie depărtându-se grăbit. Vântul care bate dinspre sat îl ajunge, împingându-l spre umbrele albastre ale dealurilor. Iar pământul înhite picătura căzută din greșeală, fără să-și astâmpere setea.

La ce naiba o fi bun bărăganul ăsta fără capăt? Ce rost o fi având?

Am pornit iar la drum, căci ne opriserăm doar ca să vedem cum plouă. N-a plouat. Acum o pornim din nou. Mi se pare că de atunci am mers mai mult decât până la locul unde se anunțase ploaia. Mi se pare doar. Dacă ar fi plouat într-adevăr, poate mi s-ar fi părut altfel. Totuși, pot să vă spun că de

când eram băiețandru n-am văzut niciodată căzând o ploaie pe bărăganul ăsta; știți, așa, o ploaie adevărată.

Nu, bărăganul ăsta nu e bun la nimic. N-are nici iepuri, nici păsări. N-are nimic. În afară de câțiva ciulini pitici, nu crește nimic pe el.

Și pe aici mergem noi. Toți patru mergem pe jos. Înainte mergeam călare și purtam carabina pe umăr. Acum nu mai purtăm nici măcar carabina.

Eu am spus întotdeauna că au făcut foarte bine că ne-au luat carabinele. Pe aici e primejdios să porți armă. Te omoară când nici nu gândești, dacă te văd toată ziua, bună ziua cu carabina petrecută pe după umăr cu o curea de piele. Dar cu caii e altceva. Dacă am fi venit călare, ne-am fi oprit lângă apa verde a râului și ne-am fi plimbat fuduli pe ulițele satului ca să ne admire lumea. Și până acum am fi ajuns de mult în sat, dacă am fi avut caii pe care-i avuseserăm. Dar odată cu carabinele ne-or luat și caii.

Rotesc ochii în toate părțile și privesc bărăganul. Jur-împrejur pământ cât vezi cu ochii, și nu-i bun de nimic. Privirea îți alunecă departe, fiindcă nu întâlnești nimic în cale. Doar câteva șopârle ies din pământ și-și scot capul din găurile lor, dar cum simt arșița soarelui fug să se ascundă la umbra unei pietre. Vai de noi când va trebui să muncim aici! Ce-o să facem ca să ne mai răcorim sub soarele ăsta? Căci nouă ne-au dat pământul ăsta tare ca piatra ca să-l semănăm.

Ne-au zis:

– De la sat încoace pământul e al vostru.

Noi am întrebat:

– Bărăganul?

– Da, bărganul. Tot Câmpul Mare.

Noi am zis că n-avem nevoie de el, că nu vrem să ne dea bărganul. Că vrem pământurile de lângă râu. De la râu încolo, pe luncă, unde cresc copacii aceia numiți *casuarinas* și iarbă de pășune și unde-s pământurile cele mai bune. Nu pielea asta uscată de vită căreia-i zic Câmpul Mare.

Dar nu ne-a lăsat să ne spunem păsul. Delegatul nu venise să stea de vorbă cu noi. Ne-a pus hârtiile în mână și ne-a zis:

– Să nu vă speriați că aveți atâta pământ numai pentru folosința voastră.

– Dar bărganul ăsta, domnule delegat...

– Aveți mii și mii de hectare.

– Dar n-avem apă. N-avem nicio picătură de apă.

– Dar ploaia? Sau poate vreți acum să vă dăm pământuri irigate? De cum o să cadă ploaia, o să se înalțe porumbul până la cer.

– Dar, domnule delegat, pământul ăsta e sălbatic, e tare ca piatra. Și nu cred că plugul o să poată tăia brazde în el, așa cum nu poți ara într-o carieră de piatră. Va trebui să facem găuri cu săpăliga ca să punem sămânța, și nici așa nu cred c-o să crească ceva; n-o să crească nici porumb, nici nimic.

– Dați declarația asta în scris. Și acum puteți pleca. Răfuiți-vă cu moșierii, nu cu guvernul care vă dă pământ.

– Așteptați puțin, domnule delegat. Noi n-am zis nimic împotriva guvernului. Numa împotriva bărganului... Nu se poate scoate nimic din el. Noi asta am vrut să spunem... Stați să ne înțelegem. Uitați, s-o luăm de unde-am rămas...

Dar el n-a mai vrut să ne-asculte.

Așa se face că ne-au dat pământul ăsta. Și vor să semănăm, în piatra încinsă, ca să vedem de s-o prinde și-o putea crește ceva. Dar nimic n-o să se ridice din pământul ăsta. Nici măcar vulturii. Îi vezi din când în când sus de tot, zburând grăbiți, încercând să scape cât mai repede din pustiul alb și pietros, unde nimic nu se clintește din loc și pe unde, oricât ai merge, nici nu simți că înaintezi.

Melitón zice:

– Ăsta-i pământul pe care ni l-au dat.

Faustino întreabă:

– Ce?

Eu nu spun nimic. Gândesc: „Melitón nu-i în toate mințile. L-a bătut soarele în cap și de asta vorbește așa. Căldura a trecut prin pălărie și i-a încins dovleacul. Căci altfel de ce-ar spune una ca asta? Ce pământ ne-au dat, Melitón? Aici nu-i pământ nici cât să-l spulbere vântul și să-l poată stârni într-un vârtej.“

Melitón zice iar:

– Tot e bun la ceva. O să poată alerga caii în voie.

– Ce cai? îl întreabă Esteban.

Eu nu mă uitasem cu prea multă luare-aminte la Esteban. Acum, după ce-a vorbit, mă uit mai bine la el. Poartă o scurtă care abia-i trece de mijloc, și de sub scurtă se ivește ceva ca un cap de găină.

Da, e o găină roșcată pe care Esteban o ține sub scurtă. I se văd ochii închiși în somn și ciocul deschis de parcă ar căsca. Îl întreb:

– Ascultă, Teban, de unde-ai făcut rost de găina asta?

– I-a mea, răspunde el.

– Mai înainte n-o aveai. De unde-ai cumpărat-o?

– N-am cumpărat-o, e din ograda mea.

– Atunci vrei să zici c-ai adus-o ca pavăză?

– Nu, am adus-o ca să am grijă de ea. Casa a rămas pustie, și n-avea cine să-i dea de mâncare; de asta am adus-o. Când plec departe de casă, o iau totdeauna cu mine.

– Așa cum o ții, vârată sub scurtă, o să se înăbușe. Scoate-o mai bine la aer.

El o ia la subsuoară și-i suflă în cioc aerul fierbinte care-iese din gură. Apoi zice:

– Uite c-am ajuns la râpă.

Nu mai aud ce spune Esteban. Ne-am înșirat unul după altul să coborâm râpa, iar el merge în capul coloanei. Văd că a apucat găina de picioare și o ferește la fiecare pas, ca să nu se lovească cu capul de pietre.

Pe măsură ce coborâm, pământul e din ce în ce mai bun. În urma noastră se ridică un nor de praf de parc-ar fi coborât catări, nu oameni; dar ne place să ne umplem de praf. Ne place. După ce am mers timp de cinci ceasuri călcând pe pietrele Câmpului Mare, ne simțim foarte bine învăluți în praful care se ridică peste capetele noastre și care miroase a pământ.

Pe deasupra râului, trecând peste coroanele verzi ale copacilor, zboară stoluri de *chachalacas* verzi. Și asta ne place.

Acum lătratul câinilor se aude aici, lângă noi, și vântul care bate dinspre sat se învârtăjește în râpă și o umple de toate zgomotele satului.

Esteban vâra din nou găina sub scurtă. Când ajungem în dreptul primelor case, îi dezleagă picioarele ca să se dezmorțească și dispar deodată, el și găina, după uluci.

– Eu aici rămân, ne spune Esteban.

Noi mergem mai departe, spre mijlocul satului.

Pământul pe care ni l-au dat e acolo sus.

COLINA CUMETRELOR

Răposații Torrico mi-au fost întotdeauna prieteni buni. Poate că nu-i prea iubeau cei din Zapotlán, dar în ceea ce mă privește am fost prieten cu ei până cu puțin înainte de a muri. Acu', de ce nu-i aveau la inimă cei din Zapotlán, n-are a face, fiindcă nici pe mine nu mă vedeau cu ochi buni și bănuiesc că pe niciunul dintre câți locuiam pe Colina Cumetrelor nu prea ne sufereau. Și asta nu de azi, de ieri.

Pe de altă parte, pe Colina Cumetrelor, Torrico ăștia nu se aveau bine cu mai nimeni. Mereu erau certați cu câte cineva. Și unde pui că aici ei erau stăpânii pământului și ai caselor de pe acel pământ, cu toate că, la împărțire, am căpătat parte egală din Colina Cumetrelor toți șazeci care trăiam acolo, iar ei, cei doi Torrico, au luat doar o bucată din coastă cu o plantație de *mezcales* și atâta tot, dar pe care erau risipite cam toate casele. Așa că, de atunci, Colina Cumetrelor era a celor doi Torrico. Și pământul pe care lucram eu era tot al lor, al lui Odilón și Remigio Torrico, și aproape toate măgurile care se văd colo în vale. Asta era și n-aveai ce-i face. O știam cu toții prea bine.

Totuși, începând de atunci, locul ăsta, Colina Cumetrelor, ajunsese să fie nelocuit. Din când în când pleca câte unul; străbătea pășunea pe la parul cel înalt, se pierdea printre stejari și nu mai apărea niciodată. Se duceau și duși erau.

M-aș fi dus și eu să văd ce e dincolo de muntele care nu mai lasă pe nimeni să se întoarcă, dar îmi plăcea terenul de pe Colină și mai eram și prieten cu cei doi Torrico.

Bucata de pământ pe care o semănam în fiecare an cu porumb și cu fasole se afla în partea de sus, unde povârnișul coboară până la râpa de-i zice Cap de Taur.

Locul nu era rău, dar cum dădeau ploile, pământul se făcea mocirlos, apoi se prăvăleau bolovani tari și ascuțiți ca niște ghioage și părea că de ce trece vremea, de-aia se făc și mai mari. Dar porumbul se plătea bine, iar știuleții de acolo erau foarte dulci. Cei doi Torrico, care fără sare de *tequesquite*¹ nu mâncau nimic, la știuleții mei nu aveau nevoie. Nici n-a fost vorba și nici nu le-a trecut prin minte să pună *tequesquite* pe știuleții mei, știuleți cum cresc numai pe Cap de Taur.

Și iată că oamenii plecau chiar dacă măgurile de acolo erau mai bune. N-o luau spre Zapotlán, ci pe celălalt drum, de unde vine tot timpul adierea cu miros de stejar și vuietul muntelui. Plecau pe tăcute, cu gura ferecată, fără să se ia la hartă cu nimeni. Și sigur că ar fi avut o poftă grozavă să schimbe două vorbe cu alde Torrico, să-și mai verse oleacă

---

1 Substanță spongioasă de culoare cenușie, care se găsește din abundență pe fundul lacurilor secate din podișul mexican. În bucătăria mexicană, înlocuiește bicarbonatul. (*N. trad.*)

năduful peste tot răul pe care-l înduraseră, dar le lipsea curajul. De-asta plecau pe tăcute.

Și totuși, iată că după ce muriră cei doi Torrico, niciunul nu se mai întoarse în locul ăsta. Am tot așteptat, dar nimeni nu s-a mai întors. La început le-am îngrijit casele, le-am pus acoperișuri și le-am astupat cu crengi găurile din pereți, dar pe urmă, văzând că n-au de gând să mai apară, le-am lăsat în plata Domnului.

În schimb, ploile nu uitau niciodată să se întoarcă pe la jumătatea anului, și nici vânturile care suflă prin februarie și-ți smulg până și haina de pe tine. Din când în când veneau și corbii, zburând foarte jos și croncănind puternic, ca într-un pustiu.

Așa au mers lucrurile mai departe după moartea celor doi Torrico.

Înainte vreme, din locul ăsta unde stau acum se vedea foarte bine Zapotlán. La orice oră din zi și din noapte se zăreau departe, în zare, pășunile din Zapotlán, dar buruienile au crescut tot mai mari și când le mișcă vântul dintr-o parte în alta nu se mai vede nimic.

Îmi amintesc că, demult, cei doi Torrico se așezau tot aici și rămâneau așa ghemuiți pe vine ore întregi, până la apus, uitându-se într-acolo fără să ostenească, de parcă locul acela îi îmboldea s-o pornească spre Zapotlán. Abia mai târziu am aflat că nu la asta se gândeau. Se așezau aici doar ca să vadă drumul, cărarea îngustă și nisipoasă pe care o puteai urmări cu privirea de când începea și până ce se pierdea printre copacii de pe dealul Semiluna.